

Motion till föreningen Gotlands Fornvänners årsmöte 2024

Motion

Slipskåror är förmodligen den fornlämningskategori som i många socknar hör till de äldsta synliga ovan jord. De finns representerade i så gott som alla Gotlands 92 socknar.

Ändå får besökaren och den gotländska allmänheten inte någon som helst information via Gotlands Fornsal. Givna besöksmål borde vara sådana platser som är lättillgängliga och med många slipskåror i block eller häll.

Minst ett slipskåreblock borde finnas i museets utställningar och med relevant information.

Slipskåror kommer sannolikt i framtiden att finnas på Unescos Världsarvslista.

De visar på skicklighet och kunskap i astronomiska observationer vilket gör dem världsunika och bör kunna sätta Gotland på världskartan.

Det är fakta att de är riktade i astronomiskt intressanta riktningar. Ett diagram med 1253 slipskåror har störst koncentration i exakt öst-väst. Två andra koncentrationer av riktningar mot NO respektive NV hänger samman med månen.

Slipskåror i fast häll (628 st) och slipskåror i block (625 st) visar samma riktningar vilket ett linjärkorrelationstest visar med 95 % sannolikhet.

Därför är det statistiskt bevisat att slipskåror är medvetet inriktade mot objekt på himlen eftersom himlen är gemensam för hela Gotland.

De hänger alltså samman i ett system och hela Gotland kan betraktas som ett astronomiskt instrument.

Om det är fullmåne vid vintersolståndet går månen upp i NO och ner i NV där det alltså finns en koncentration av slipskåreriktningar.

Är det fullmåne vid vårdagjämningen går månen upp nära östpunkten och ner nära västpunkten. Och det är ju där vi har den största koncentrationen av slipskåreriktningar.

Fullmåne på ett visst datum inträffar med 19 års mellanrum. Därför är det 19 år emellan slipskåror i en grupp i ett block eller på en häll.

Räknar man ut i vilken riktning månen gick upp respektive ner på dessa datum (19 år emellan) kan gruppen dateras.

Jag gjorde i samband med min masteruppsats i arkeologi en arkeologisk utgrävning vid slipskårestenen Hörsne raä 9:6 och kunde konstatera Neolitikum enligt stratigrafin.

Neolitikum ger också den astronomiska dateringen.

I Frankrike har jag fotograferat slipskåror på undersidan av ett takblock i en Neolitisk hällkista.

Sören Gannholm